

[Aase Olesen]]

Endvidere skal jeg lade være med at spørge, men blot henstille til ministeren, at hun er opmærksom på problemerne i forbindelse med højskolerne, når vi taler om gennemførelsen af 10-punktsprogrammet for voksenundervisning og folkeoplysning. Endelig skal jeg gøre ministeren opmærksom på, at der er nogle problemer i forbindelse med de lukkede/åbne institutioner for de svært psykisk handicappede. Så er det ikke stillet som spørgsmål, og det er ikke sagt for at åle eller håne nogen, men for at vi kan hjælpe hinanden med at huske på, at der er nogle problemer, der skal løses.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Det er selvfølgelig synd for de folketingsmedlemmer, der har overværet denne debat, at jeg bliver nødt til at gentage mig selv, men det er altså nødvendigt, fordi hr. Tinning åbenbart ikke har hørt efter, hvad jeg sagde i mit første svar. Jeg sagde dér, at jeg forventede, at Svend Jensen-betænkningen om de handicappede og arbejdsmarkedet ville være færdigtrykt om godt en måned, og at den derefter ville blive udsendt til høring hos en lang række instanser efter de normale retningslinjer. Derefter må man regne med efter normal praksis, at der sandsynligvis vil gå et stykke tid – måske nogle måneder – inden de berørte instanser har taget stilling til de forslag, der er.

Derudover sagde jeg i den forbindelse, at der allerede forelå to forslag, som vi var gået i gang med, og som udspringer af Svend Jensen-udvalget. Det ene er, at der allerede nu er udsendt nye regler om handicappedes fortrinsadgang til visse stillinger i det offentlige, og arbejdsdirektoratet er i gang med at vurdere, hvordan en vejledning om ordningen med hensyn til personlig assistance til handicappede i erhverv skal se ud, således at man kan benytte de eksisterende beskæftigelsesfremmende ordninger.

Der er således på en række områder et arbejde i gang i arbejdsdirektoratet, som hr. Tinning siger ikke er i gang, og det er normal praksis, når der kommer en betænkning fra et udvalg, som har siddet i mange år og er kommet med en lang række forslag, at man så sender betænkningen ud til høring hos de berørte myndigheder.

Jeg understregede også, at jeg mener, hovedbudskabet i Svend Jensen-betænkningen er, at der er et behov for en bedre koordination mellem undervisnings-, social- og arbejdsmarkedssektoren, og at jeg mener, det må være inden for de områder, vi især kommer til at udmønte forslag.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Jeg synes, det er fint, at arbejdsdirektoratet lidt over tre år efter, at papiret er fremkommet, stadig – eller måske nu med et resultat for øje – sidder og overvejer, hvad man skal stille op med ordningen med hensyn til personlig assistance til handicappede under erhvervsudøvelse.

Det, jeg spurgte ministeren om i anden omgang, var ikke noget, som simpelt hen kunne hentes i det første svar, men noget, som ministeren endnu ikke har svaret på, og jeg kan ikke forestille mig, at ministeren to gange heroppefra skulle have sagt, at høringsen må forventes sandsynligvis at tage et stykke tid, måske nogle måneder. Når jeg spurgte, hvornår høringsen var færdig, var det, fordi jeg mener, ministeren må have en forestilling om det; ellers er der endnu mere rod i dette her, end selv jeg i min vildeste fantasi havde forestillet mig. Ministeren må vel have en idé om, hvad »nogle måneder« betyder. Hvornår er høringsen på hele den betænkning færdig? Kan vi ikke få det at vide? Det er det ene.

Det andet, jeg vil spørge om i denne sag, er, om ministeren vil tage skridt til, at den betænkning – i morgen meget gerne – bliver fremsendt til medlemmerne af folketinget. Jeg ved godt, at den ikke er færdigtrykt og ikke ligger med stift bind. Men som hr. Taanquist har nævnt, har det ikke været muligt op til denne debat at få fat i den pågældende betænkning, heller ikke ved direkte henvendelse til arbejdsministeriet via folketingets bibliotek. Jeg siger ikke, det er ministerens fejl, eller at ministeren har ønsket at forholde os oplysninger; jeg siger bare, at der åbenbart er sket et eller andet koks dér, og at ministeren derfor lige må tage fat om den sag og sørge for, at vi straks får betænkningen over. Og så mener jeg egentlig, det ville være så hyggeligt, hvis ministeren kunne

[Tinning]

fortælle, hvornår den høring forventes at slutte; det er da ikke så svært.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Forhandling om redegørelse nr. R 6:

Ministeren for kulturelle anliggendes redegørelse af 3. december 1985 om informationsmulighederne for blinde, svagsynede og andre læsehandicappede.

(Redegørelsen anmeldt 3/12 85. Redegørelsen givet 3/12 85. Beslutning om forhandling 3/12 85).

Forhandling

Qvist Jørgensen (S):

Da vi den 29. marts sidste år havde en forhandling på foranledning af et SF-beslutningsforslag om forbedring af informationsmulighederne for blinde, svagsynede og andre læsehandicappede, gav vi fra socialdemokratiets side klare meldinger om, at vi fandt det helt på sin plads, at der nu sker nogle klare forbedringer på det område, som vi nu skal forhandle igen.

Vi meddelte dengang også, at vi fandt det lidt forunderligt, at det til trods for de forhold, at mediekommissionens indstilling foreligger, at biblioteksloven er på plads, at ophavsretsloven er overskuelig og ikke vil kunne være nogen væsentlig hindring osv., fortsat ikke er lykkedes at give de blinde, de handicappede og svagsynede m.fl. bedre vilkår, end det faktisk er sket.

Det er så meget mere nedslående som, at man under debatten i marts 1985 kunne registrere en noget nær 100 pct.s tilslutning i hvert fald til de væsentlige punkter, nemlig at folketinget for det første meget gerne ser forslag til forbedringer og for det andet imødeiser ministerens redegørelse. Selv hr. Poulsgaard gav sin tilslutning, og jeg citerer fra Folketingstidende 1984-85, sp. 8266:

»... men vi ved i hvert fald, at vi ikke vil stille os afvisende over for forslaget; der ligger nogle rigtige tanker i det.«

Men hvad er så resultatet? Ja, vi har fået en 10 siders redegørelse, som jeg ærlig talt ikke har megen lyst til at karaktergive. Vi har fået et sammenskrevet materiale, der ikke

giver mange visioner fra sig, der ikke forholder sig til de fem hovedpunkter, der lå i SF's beslutningsforslag. Man finder ikke forslag, ideer eller stillingtagen til de mange henvendelser, der foreligger især fra brugerne, og det vil jeg gerne vende tilbage til lidt senere.

Man kan konstatere – og nu citerer jeg fra betænkningen »De læsehandicappede og bibliotekerne«, der udkom i 1979, fra s. 48:

»Behovet for lydbøger er stort, og den nuværende produktion og forsyning opfylder kun en yderst begrænset del af dette.«

Jeg synes ikke, ministerens redegørelse i særlig grad gør forsøg på at ændre den situation, der rådede i 1979, og som heller ikke er blevet nævneværdigt forbedret i de seks-syv år, der er gået.

Det kan vi ikke rigtig være bekendt. Vi ved, at ca. 2 promille af den danske befolkning bliver blinde. Vi ved, at mange – specielt de senblinde – med hjælp, f.eks. gennem bedre adgang til lydbøger osv., har en betydelig bedre mulighed for at bevare et liv, der ligger nærmere, ja, måske tæt op ad det såkaldt normale liv for seende. Vi ved, at trykt materiale overført til andet medium, typisk lyd, kun eksisterer i et så beskedent omfang, at procentandelen af det samlede udbud kan beskrives i encifrede tal. Realiteten er vist, at vi er nede på 3, måske 4 pct., og det kan vi ikke være bekendt. Der synes endda at være en tendens til, at forholdet bliver mere skævt.

Ministeren siger selv i sin redegørelse:

»Den nuværende produktion af lydbøger er ikke tilstrækkelig stor til at dække behovet.«

Lidt senere må ministeren endda meddele, at der på det sidste har været en vis stagnation, underforstået i produktionen af lydbøger hos bibliotekscentralen, hos forlagene osv. Det er uantageligt, at man i Danmark fra officiel side kun har formået at producere 12.500 lydbogstitler, og at man kun kan producere 1.542, jeg formoder nye titler, i 1984.

Af redegørelsen kan forstås, at kulturministeren ikke har nogen tiltro til, at udgivelser i punktskrift hverken i produktionsleddet eller i distribueringen kan placeres andetsteds end dér, hvor det er placeret. Det synes jeg umiddelbart lyder rigtigt, specielt vedrørende selve produktionen.

Derimod synes jeg, at hele spørgsmålet om tidsskrifter og artikler på lydbånd ikke får nogen særlig omtale i redegørelsen. Når man

[Qvist Jørgensen]

tænker på de mange velgennemarbejdede og seriøse forslag, vi har modtaget specielt fra Fonden for aktive blinde, fra KLO m.fl., synes jeg godt, man kunne have overvejet sagen og udtalt sig, når nu chancen er her.

På mig virker det, som om ministeren har glemt regeringens ganske vist især tidligere anvendte slogans om privatisering og styrkelsen af det frie initiativ osv. Jeg synes, det er tydeligt, at det foreslåede tidsskriftscenter i privat brugerregie, men med en nødvendig statslig og muligvis også anden offentlig støtte, fortjener en større interesse. Vores vurdering er, at man virkelig kunne opnå et længe tiltrængt løft på et af de vigtige områder, uden at det offentliges udgifter bliver meget voldsomme.

Af det fremsendte materiale fremgår det klart, at tidsskriftscenteret er i stand til at klare en stor og aktual formidling af tidsskrifter og artikler, altså et område, hvor det er meget vigtigt, at brugerne modtager deres læsestof, mens det er nyt, mens det er aktuelt.

Såfremt der ikke er mulighed for at gå ind med den støtte, der skal til, for at centeret kan fortsætte, burde man se på mulighederne for, at tidsskriftscenteret og lignende udgivere sikres portofrihed i lighed med de kongelige institutioner. Det ville i hvert fald være en god håndsrækning til initiativtagerne og til brugerne. Hvis vi ikke går ind med en støtte, er det formentlig kun et spørgsmål om kort tid, inden det private incitament dør ud.

Jeg skal også nævne, at kulturministeren har imødekommet mig på den måde, at man har rekvireret baggrundsmateriale om det særlige informationskontor kaldet INFOKO, der er oprettet som en særlig service på dette og beslægtede områder i Sønderjylland. Derimod er jeg lidt skuffet over, at ministeren ikke umiddelbart faldt for ideen og arbejdede videre med de gode ideer, der ligger bag centeret. Jeg udelukker selvfølgelig ikke, at ministeren har skønnet, at sagen er for vanskelig. Der kan jo blive tale om nogle styrelsesmæssige og kompetencemæssige vanskeligheder, men jeg håber, ministeren fortsat overvejer det, og at der kommer noget ud af det på et lidt senere tidspunkt. Men jeg ville selvfølgelig gerne vide, hvad der sker, især fordi det interesserer de syns- og læsehændicappede. Jeg skal i den forbindelse også hen-

vide til, at vi så sent som i dag har modtaget supplerende materiale fra INFOKO.

Efter min påpegning under forårets debat af, at der skal ske noget – jeg tror, jeg dengang brugte citatet fra Tordenskjold: »Hvad nøler vi efter« – må jeg nu konstatere, at der er nølet i yderligere næsten 10 måneder. I de ti måneder er der i folketingssammenhæng ikke sket ret meget. De ca. 10.000 blinde mennesker i det danske samfund har fået skruet deres forventninger op. Også derfor må vi nu se at få gjort noget alvorligt ved det. Den nuværende situation kan vi, som jeg allerede har nævnt flere gange, ikke være bekendt.

Som bare et eksempel på, hvor slet det står til, vil jeg nævne, at en lille og fattig forening, der hedder Landsforeningen af Førerehundeburere, nu i ca. 7 år med en stadig stigende intensitet har kæmpet for at få sit tidsskrift – et blad om de særlige problemer, denne relativt lille gruppe har – udsendt fra statens trykkeri for blinde, men man har ikke kunnet finde ud af det i Rønnegade.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om denne beskrivelse er i overensstemmelse med de faktiske forhold. Hvis svaret er ja, må mit næste spørgsmål være, hvad der kan gøres for, at dette lettes.

Ligeledes vil jeg gerne have bekræftet, at de seneste tal viser, at der i 1985 kun har været en tilvækst på 116 punktskriftsværker, hvoraf 51 er noder, 42 er fra erhvervsafdelingen. Såfremt det er rigtigt, er situationen endnu værre end beskrevet i ministerens redegørelse, hvor det samlede tal for 1984 angives til 128.

For en sikkerheds skyld vil jeg spørge ministeren direkte, om der er tale om en helt elementær skrivefejl i redegørelsens allerførste hovedafsnit, sidste del, hvor ministeren skriver:

»Ved førstebehandlingen af forslaget til folketingsbeslutning B 120 var der enighed om, at formålet bag forslaget, at forbedre forholdene for de blinde, svagsynede og andre læsehændicappede grupper med henblik på en ligestilling mellem disse grupper og andre grupper i samfundet, er godt og positivt, og det bør gentages.«

Jeg spørger: hvad er det, der skal gentages? Vi kommer i hvert fald ingen vegne ved blot at gentage. Mon ikke der skal stå inten-

[Qvist Jørgensen]

siveres eller styrkes eller noget andet i stedet for?

Kirkegaard (KF):

Da opgaver vedrørende statens bibliotek og trykkeri for blinde for nogle måneder siden blev overflyttet fra socialministeriet til kulturministeriet, blev det hermed markeret, at løsningen af opgaver vedrørende informationsmuligheder for blinde, svagsynede og andre læsehandicappede var en del af den samlede kulturpolitik i Danmark. Det er således kulturpolitik og ikke socialpolitik, vi skal drøfte her i dag. Vi er godt tilfredse med, at det er sådan.

Det er da også udmærket og naturligt, at vi nu et stykke tid efter denne ændring får en redegørelse fra den ansvarlige minister. Vi vil gerne takke for redegørelsen, som på en udmærket måde beskriver den øjeblikkelige situation og i øvrigt orienterer om ministerens hensigter vedrørende den fremtidige udvikling. Man får af redegørelsen et klart indtryk af, at ministeren har prioriteret løsningen af denne opgave højt og fortsat agter at prioritere opgaven højt. I det konservative folkeparti støtter vi fuldt ud denne prioritering.

Kulturpolitik har man i et kultursamfund, og et kultursamfund er bl.a. karakteriseret ved omsorg for handicappede medborgere.

Målet må være, at samfundet i videst muligt omfang kompenserer for de ulemper, som det pågældende handicap fører med sig. På dette konkrete område må målet således være, at informationsmulighederne for blinde, svagsynede og andre læsehandicappede er af samme omfang som for deres ikke-handicappede medborgere. Dette mål kan vi ikke nå her og nu. Både tekniske hindringer og trods alt begrænsede økonomiske ressourcer stiller sig hindrende i vejen – ja, man vil næppe i virkeligheden nogen sinde nå til en total ligestilling – men det betyder ikke, at vi skal tabe målet af syne, tværtimod skal vi stedse stræbe efter at komme målet så tæt som overhovedet muligt.

Redegørelsen rummer bl.a. en beskrivelse af de forskellige grupper af læsehandicappede. Der er en klar tendens til at medregne flere og flere grupper til den kategori af læsehandicappede, som har behov for andre informationsmuligheder end den øvrige be-

folkning. Samtidig hermed har den tekniske udvikling medført, at man gennem anvendelse af bl.a. lydmaterialer har langt større muligheder for at komme læsehandicappede til hjælp. Punktskriftsmaterialer spiller naturligvis stadig en stor rolle og skal stadig stå til rådighed. Det er dog trods alt en ret begrænset del af de læsehandicappede, som anvender punktskrift. Men dette, at det er en beskeden andel, må dog ikke på nogen måde tjene som undskyldning for ikke at forsøge at finde midler til bl.a. udskiftning af punktskriftsapparat på statens bibliotek og trykkeri for blinde.

Jeg vil gerne pege på et problem, som i særlig grad rammer de læse- og sprogetardede. De kan ikke i samme omfang som de blinde og svagsynede trække på lydmaterialer fra statens bibliotek og trykkeri for blinde. Det er der også andre grupper der ikke kan. Dette er meget uheldigt, og vi må bestrebe os på snarest at nå en situation, hvor hele produktionen af lydmaterialer står til rådighed for alle lånere, som har behov herfor. Men så længe produktionen ikke er tilstrækkelig til at dække behovet, skal vi selvfølgelig først og fremmest tilgodese de grupper, der har det sværeste handicap, de må ikke stilles svagere. Men det er ikke nogen ideel situation.

Når anvendelse af lydbøger i stærkt stigende omfang og i øvrigt med stor pædagogisk effekt indgår i undervisningen af læsere-tarderede børn og voksne, må man forvente, at efterspørgslen fra ikke mindst denne gruppe vil være stærkt stigende. Det skal vi ikke være kede af, tværtimod, det er noget overordentlig positivt, men så må vi også snarest kunne tilgodese denne gruppes behov; ændringen af ophavsretsloven i 1985 var i øvrigt et betydeligt skridt på vejen.

Det er glædeligt at kunne konstatere, at man i næsten alle kommunerne har direkte adgang til lån af lydbøger, men som jeg har læst redegørelsen, ser det ud til, at man i nogle ganske få kommuner ikke har denne adgang. Forhåbentlig er det kun et spørgsmål om kort tid, før alle landets borgere kan låne lydbøger i deres eget kommunebibliotek.

Det er kun en meget begrænset del af faglitteraturen, der er indlæst på bånd. Her er man altså ikke kommet særlig langt, og det er naturligvis et problem. Efterspørgslen er der, men den er altså for begrænset til, at

[Kirkegaard]

nogen har vovet sig ud i en større produktion. Løsningen af dette problem bør naturligvis indgå i ministerens prioritering.

Ligeledes er der problemer med indlæsning af tidsskrifter. Vi skal selvfølgelig være opmærksom på den tekniske udvikling og den såkaldte syntetiske tale; denne nye teknik vil givetvis i en ikke fjern fremtid kunne tages i anvendelse ved mere specielle indlæsningsopgaver.

Den positive udvikling på det område, der hedder kommunale lydavisere og radiostationer, er glædelig; antallet af regionale og lokale radiostationer er steget stærkt, hvilket ikke mindst er til glæde for de læsehandicappede, men alligevel er der stor interesse for den kommunale lydavis, hvor den findes. Nyheder fra lokalområdet har åbenbart meget stor interesse, og derfor håber vi, at den positive udvikling vil fortsætte, så flere og flere kommuner kan tilbyde denne service.

I øvrigt skal vi også være opmærksom på andre materialer end punktskriftsmaterialer og lydmaterialer; jeg vil f.eks. gerne nævne den såkaldte MagnaPrint-serie, en udgivelse af bøger med stor skrifttype, samt bøger skrevet i et særlig letlæst sprog, alt sammen til gavn for de læsehandicappede.

Der er jo en række private organisationer og sammenslutninger af læsehandicappede, og disse er naturligvis stærkt optaget af alle de problemer, som redegørelsen omhandler. Det er vigtigt, at der er et tæt og konstruktivt samarbejde mellem disse og de offentlige institutioner, ikke mindst hvad angår udgivelse af materialer.

Der var flere af redegørelsens elementer, der fortjente at blive trukket frem, men det vil jeg dog undlade ved denne lejlighed og blot afslutningsvis endnu en gang give kulturministeren tilsagn om, at vi i det konservative folkeparti støtter ministeren i at prioritere denne i omfang beskedne, men alligevel betydningsfulde del af den danske kulturpolitik højt.

Povl Brøndsted (V):

Det er altid meget let at mene, at der bliver gjort for lidt for nogle minoritetsgrupper, men det er vigtigt også at se på udviklingen i de seneste år. Vi fik i 1982 betænkning nr. 950, der omhandler hele spørgsmålet om biblioteksbetjening m.v. af blinde og svagsynde-

de. Jeg synes, der i virkeligheden er sket meget. Der er forståelse for denne opgave, og jeg synes også, ministerens redegørelse viser, der er en udvikling.

Men så kommer vi til hele spørgsmålet, om det prioriteres højt nok, om det går hurtigt nok. Nej, det går aldrig hurtigt nok, når det gælder løsningen af problemer for folk, der er hæmmede i henseende til at få del i information og kulturgoder. Det kan aldrig være tilstrækkeligt, der kan aldrig gøres for meget, og derfor mener jeg, vi må se på udviklingen i den gunstige og gode retning, den går.

Jeg mener også, det er meget vigtigt, at vi ser på forskelligheden i den gruppe, der har brug for andet end det læste stof. Vi har for det første gruppen af senblinde, hvor vi har de ældre. Jeg tror, der er mange af disse senblinde, der har lært at bruge andre midler end dem, der direkte bliver lavet i form af lydbøger. Brugen af blindeskrift får de aldrig lært; det er lyden, der er deres mulighed for at få informationer.

Her har vi haft en meget gunstig udvikling, som er kommet uden om den direkte målgruppe, nemlig igennem for det første de tre radioprogrammer, vi har, for det andet det stigende antal lokalradioer. Jeg ved, at mange af de senblinde har utrolig stor glæde af det og behov for, at vi sætter ind her og sikrer, at der er både informativt og kulturelt stof for dem på de rigtige tidspunkter af døgnet.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om det ikke kunne lade sig gøre, at vi i højere grad fik lov til også at båndede det, der i forvejen kommer på bånd, for en meget stor del af det, der kommer gennem radio, både den nationale og de lokale, er på bånd, og derfor burde man kunne sikre, at det glider ind over biblioteksvæsenet og bliver distribueret i en eller anden periode alt efter dets varighedsværdi og kvalitative værdi, for når man ser programmerne igennem, opdager man, at det er meget fine litteraturværker, der bliver læst op af dygtige kunstnere. Derfor må det være et spørgsmål om at finde en løsning af ren og skær ophavsretlig art. Hvis vi mener, at problemet ene og alene skal løses ved, at vi får et antal lydbøger, er det et spørgsmål, om 12.000 er nok, om det skal være 20.000, eller om det skal være alt, hvad vi har. Det

[Povl Brøndsted]

er uden ende, og derfor er det nødvendigt, at vi prøver på at se lidt utraditionelt på det.

De senblinde er nok den gruppe, som er bedst hjulpet. Den lille, men hårdest ramte gruppe af blinde er dem, der bliver blinde på et tidligt tidspunkt. Her ser jeg det største problem, og her ser jeg, det er nødvendigt at stille meget store midler til rådighed. Jeg tænker her bl.a. på dem, der igennem anden vej end øjet skal have uddannelse, skolegang, og det er nok også her, at punktskriften, som er den billigste måde at give viden til blinde på, skal bruges så meget som overhovedet muligt. Det gælder lærebøger og skolebøger, og vi skal nok også have børnebøger med, for selv om gruppen er lille, må vi ikke glemme, at det er den gruppe, der har sværest ved at komme i kontakt med viden og kulturgoder.

Men jeg har også lyst til at nævne den gruppe, vi måske tænker mindst på, når vi taler om dem, der ikke kan tilegne sig det læste stof, og det er de læseretarderede. Det er en gruppe, som selvfølgelig folkeskolen har et stærkt øje for, og som der på sin vis gøres meget for, men jeg tror på den anden side, det er den gruppe, der lider mest under deres handicap. Det at have et handicap, der er af fysisk karakter, er lettere at forstå, lettere at bevise, og derfor mener jeg, at vi også på kulturområdet må se meget opmærksomt på, at de ting, der bliver lavet for at kunne tilegnes gennem øret for dem, der er svækket i at tilegne sig dem gennem øjet, bliver stillet til rådighed for disse grupper. De læseretarderede er jo ikke, som man i gammel tid troede, mennesker, der er dårligere udrustet rent forstandsmæssigt. Jeg husker, at pioneren for ordblindesagen i Danmark, Edith Norrie, der ikke selv kunne skrive, men jo alligevel skrev bøger, talte om de intelligente, højtbegavede ordblinde, og hun gav mange eksempler og historier og anviste mange forskellige veje at gå for at hjælpe dem, der har et sådant handicap.

Jeg mener, det er umådelig vigtigt, at disse svagt læsende grupper får adgang til lydstof, og når vi taler om lydstof, omfatter det ikke bare kulturelle bøger, men selvfølgelig også information. Den daglige information kan fås i nogen grad på landsbasis igennem Danmarks Radio; derfor tror jeg, der er mere behov for den lokale information, og jeg synes, det er godt, at der er mange, der er be-

gyndt at få disse lokale lydavisere. Jeg mener, det er en kommunal kulturopgave, vi skal animere til, og jeg mener også, den er mere væsentlig end det, der har været foreslået, og som vi har hørt om eksempler på fra Sverige, nemlig at lave dagblade som lydavisere, for også her kunne man måske sige, at vi har lydformidlingen igennem radioen.

Det vil altid blive sagt, at der bruges for få penge. Jeg vil bede ministeren om at prioritere grupperne og prioritere områderne til de enkelte grupper. Så må vi bruge de penge, der er nødvendige, men også prøve på at udnytte de ting, vi har i forvejen, og dér mener jeg egentlig, vi gør os skyldige i en forsummelse, for der er så meget godt på lyd, som kunne formidles bedre.

(Kort bemærkning).

Qvist Jørgensen (S):

Hr. Povl Brøndsted citerede faktisk fra redegørelsen spørgsmålet om antallet af punktskriftslæsere og specielt senblindes mulighed for at lære blindskrift. Efter de samtaler, jeg har ført, og det kendskab, jeg har til området, kunne jeg godt ønske mig, at redegørelsen på det punkt havde været lidt mere nuanceret, for rent faktisk forholder det sig sådan, at der er en del senblinde, der får lært punktskriftslæsning i et eller andet omfang. Det betyder ikke, at de alle sammen bliver i stand til at læse den ene roman efter den anden, men det betyder, at de kan have deres notatapparat i orden, og det er i hvert tilfælde et skridt på vejen. Det sætter bare ydermere de beskedne tal for publikationer i punktskrift i relief.

(Kort bemærkning).

Povl Brøndsted (V):

Jeg underkender overhovedet ikke betydningen af punktskriften, men jeg ser det bare som en realitet i de sent svagtseendes hverdag, at de har meget svært ved at tilegne sig det – de har måske ikke overskud til det – og det er derfor, jeg føler, at punktskriften især har sin betydning på uddannelses- og undervisningsområdet, og at vi ikke må forvente, at de senblinde i meget stort tal får lært punktskrift. Nu kan man altid spørge, hvad senblinde er, men når jeg taler om senblinde, mener jeg dem, der, fordi de bliver gamle, også bliver svagsynede i en lang årrække af

[Povl Brøndsted]

deres levetid, og for dem tror jeg altså ikke, det er den vej, vi skal gå – det er lydvejen.

(Kort bemærkning).

Qvist Jørgensen (S):

Det glæder mig, at vi fik denne replik, for så fik vi begge tingene sagt lidt mere nuanceret og sat lidt bedre på plads end det, der står i redegørelsen, og det var det, der var meningen.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil gerne indlede med at takke kulturministeren for redegørelsen. Jeg synes, det er en venlig og en velvillig redegørelse, men jeg synes ikke, den er særlig forpligtende. Jeg havde måske ventet mig et lidt mere forpligtende resultat af vores beslutningsforslag nr. B 120 fra sidste år og af de mange debatter, vi har haft om de problemer, blinde og svagsynede har med information – debatter, som i høj grad er kommet på SFs initiativ – og jeg havde også håbet på, at vi kunne få en lidt hurtigere udbygning af de få forbedringer, der er sket, men som langtfra er tilstrækkelige. Jeg håber da også stadig væk, at man ved at overflytte statens bibliotek og trykkeri for blinde fra socialministeriet til kulturministeriet i kulturministeriet vil føle det som en kulturel forpligtelse at skaffe information til blinde, svagsynede og andre læsehandicappede, på samme måde som man gør det til ikke-læsehandicappede.

Man vil jo nok sige, når man tænker på, at vi i dag i kulturudvalget har behandlet et i øvrigt udmærket forslag om, at der skal bruges 150 mill. kr. til en udbygning og forbedring af Nationalmuseet, at det er lidt lidt, at vi skal blive ved med at fedte rundt med 2–4 mill. kr. på dette område, som jo er af interesse og af meget væsentlig betydning for mange, mange mennesker, også flere, end man fra begyndelsen måske egentlig troede.

Der er trods de forbedringer, der er sket, alt for langt fra ligestillingen mellem folk, der kan læse, og de læsehandicappede. De læsehandicappede – og jeg bruger udtrykket generelt for hele gruppen – råder jo kun over 2–3 pct. af den information, som andre har til rådighed i folkebibliotekerne. Antallet af kommunale lydavisere er forbedret, tilskudsordningerne er også forbedret, men de findes stadig kun i en tredjedel af landets kommuner. Der kører et udmærket forsøg med tids-

skrifter på bånd finansieret af tipsmidlerne og igangsat af KLO, den private blinde- og læsehandicapforening, men det forsøg ophører nu. Det har haft meget stor interesse, og jeg håber meget, at man, indtil man har fundet en afløsning af forsøget, måske i form af det tidsskriftscenter, som hr. Qvist Jørgensen talte om, vil fortsætte med at yde tipspenge til disse ting.

Hertil kommer så, at maskinellet i statens bibliotek og trykkeri for blinde er meget nedslidt, og at indlæserne i høj grad også må kaldes nedslidte, bl.a. på grund af en alt for dårlig betaling. Hvordan tror man f.eks., at man, som man skriver i redegørelsen, vil kunne øge antallet af faglitterære lydånd, uden at man har nogle indlæsere, som bliver betalt ordentligt for den indsigt, det kendskab til fremmedsprog og det faglige kendskab, som indlæsning af meget faglitteratur vil kræve? HK-overenskomsten kan man ikke være bekendt at bruge til dette meget kvalificerede arbejde på et meget specielt felt.

Ifølge redegørelsen og ifølge det, jeg selv sagde før, er det jo en meget stor gruppe mennesker, det drejer sig om, men det ville være rart, hvis vi engang klart kunne få at vide, hvor stor den er, og hvad de forskellige gruppers karakteristika er. Hvordan vil man tilgodese de forskellige gruppers behov, og hvordan vil ministeren, der jo desværre ikke har så mange penge, som hun måske også selv kunne ønske sig, prioritere udbygningen mellem de forskellige grupper? Jeg kunne også godt lide at vide, hvordan der samarbejdes med andre ministerier om dette, og hvordan der samarbejdes ude i kommunerne mellem de forskellige udvalg. Jeg tænker på: hvordan samarbejder kulturministeren og undervisningsministeren om fritidsundervisningsmaterialet? Hvordan samarbejder kulturudvalg og socialudvalg i kommunerne om udlån af båndspillere osv.?

Redegørelsen taler om, at der trods en vis stagnation i lydudgaverne alligevel er en meget pæn dækning af aktuel litteratur. Det vil jeg kalde en sandhed med store modifikationer. Antallet af almene aktuelle titler er stadig alt for lille, og forlagene bør komme frem til at udsende lydudgaver, samtidig med at de udsender almindelige udgaver af bøgerne. Om de så skal have tilskud til det fra statens side, er et åbent spørgsmål, som også diskuteres blandt de læsehandicappede. Jeg

[Ingerlise Koefoed]

mener faktisk, at man i en periode burde prøve at give statstilskud til den slags ting.

Der tales meget i redegørelsen om en overbygning på dette område og en udvekslingsordning mellem bibliotekerne, og jeg er da indstillet på og også sikker på, at det er nødvendigt, at man får en udvekslingsordning og en overbygningsordning. Jeg er ikke rigtig i stand til af redegørelsen at se, om de løsnin-ger, man forestiller sig nu, er de helt rigtige. For mig, undskyld, roder det en lille bitte smule, men jeg er i hvert fald i stand til at bedømme, at 4 år er en meget lang periode at regne med til overbygningen på statens trykkeri og bibliotek for blinde, og jeg mener sådan set også, at man i forbindelse med en udbygning af overbygningsfunktionen dér må skulle ændre statutterne for dette bibliotek, for sådan som det fungerer i dag, kan dets materiale vel stadig kun stilles til rådighed for folk, der lider af en høj grad af blindhed – jeg kan ikke huske procentdelen.

Det er også helt galt med punktskriftsmaterialerne. Jeg mener, det er meget vigtigt, at man bliver ved med at udsende punktskriftsmaterialer, fordi det betyder noget for dem, der kan punktskrift, at de kan læse en bog på den måde. Det er også meget vigtigt for den gruppe af døvblinde, som ikke har andre muligheder for læsning end ved punktskrift. De har nogle meget dårlige små tidsskrifter, som er deres mulighed for at få nyheder fra omverdenen, og hvis man virkelig ville ofre lidt på det her, burde man altså også sørge for, at punktskriftsbladene, som hedder Punktavisen og Nyhedsbladet, kunne udkomme i større udgaver og meget oftere, end de gør.

Vi foreslog i B 120, som ligger bag denne redegørelse, at landslydavisen skulle udkomme daglig, og at man skulle gå videre med at forsøge at få lavet dagblade på lyd. Hvis der skal prioriteres, mener jeg nok, at dagblade-ne bør have den højeste prioritet, og det er stadig et meget stærkt ønske fra store grupper af læsehandicappede at få adgang til dagblade af forskellig politisk observans og med forskellige kulturelle holdninger, præcis på samme måde som andre mennesker har det. Jeg ved godt, at mediekommissionen understregede, at det med de lokale lydavisers var vigtigst, og det er også meget vigtigt, men vigtigst ved jeg ikke om jeg vil kalde det. Det er i hvert fald lige så vigtigt, at man får sin

daglige avis ind ad døren, på samme måde som vi andre får det.

Om tidsskrifterne vil jeg til sidst i denne omgang sige, at vi som politikere først af alle næsten må vide, hvor vigtige tidsskrifter er, for at man kan følge med i informationen på de områder, vi nu engang skal følge med på. Jeg mener, at man virkelig må gøre sig anstrengelser for dels at bevare det antal lyd-tidsskrifter, man allerede har, dels at få udbygget dem, og så mener jeg i øvrigt, at staten burde gå forud på dette område. Der produceres tidsskrifter i DSB, i statens hus-holdningsråd, i statens informationstjeneste, og der udsendes meget andet offentligt mate-riale, alt det burde naturligvis foreligge på lyd.

Min konklusion må altså være, at man må foretage de nødvendige undersøgelser af gruppen af læsehandicappede, dens omfang, sammensætning og forskelligartede behov, og at man må arbejde hurtigt videre med at sikre en udvekslings- og overbygningsfunktion; man skal ikke vente i 4 år, før man er færdig med det. Færdig bliver man i øvrigt aldrig, men man skal gøre så meget som muligt så hurtigt som muligt. Man må skaffe midler til fornyelse af det materiel, man bruger til blindskriftsmateriale, aviser og dagblade bør udkomme på lyd, og antallet af kommunale lydavisers bør forøges, ligesom tidsskrifter bør produceres i lydudgave – gerne for mig på statens bibliotek og trykkeri for blinde, gerne i et tidsskriftscenter, det skal jeg ikke blande mig i; jeg mener, at det problem må de forskellige grupper og foreninger af læsehandi-cappede gå sammen om at løse.

Ligestilling skal altså med andre ord ikke bare være et pænt ord på et stykke papir eller på et lydbånd; den kan ikke opnås med ét slag, det er jeg enig i, men det går for langsomt med at opnå den.

(Kort bemærkning).

Qvist Jørgensen (S):

I anledning af fru Ingerlise Koefoeds om-tale af tipsmidlerne til KLO-området vil jeg sige, at jeg er blevet orienteret om, at der faktisk ikke ydes nogen tipsmidler til selve aktiviteten med hensyn til at få tidsskrifterne på lyd; der er derimod tale om, at man har fået et beløb, formentlig et engangsbeløb, på 17.000 kr. over tipsmidlerne til et adresse-ringssystem og anden teknik, og at man også

[Qvist Jørgensen]

skulle have fået et beløb af størrelsesordenen 30 000 kr. til produktionen af KLO-bladet, men altså ikke til producering af tidsskrifterne. Jeg synes, det kan give anledning til, at vi beder kulturministeren om ved lejlighed at give os en forklaring på, hvordan det hænger sammen. Jeg tror godt, debatten i dag kan foregå, uden at vi får det at vide præcist, men jeg synes, det er vigtigt at få det med.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Med accept fra andre ordførere giver jeg nu ordet til hr. Poulsgaard.

Poulsgaard (FP):

Jeg siger tak, fordi jeg fik lov til at komme ind her.

Jeg har læst redegørelsen med interesse, og der står mange sunde ting i den. Jeg synes, ligesom andre har været inde på, at vi må se at få gjort noget ved sagen. De initiativer, SF har taget i tidens løb, skulle gerne snart udmøntes i noget konkret, og derfor håber jeg ikke, det bliver ved snakken nu, men at vi får noget rent konkret på bordet. Vi er ikke uenige i redegørelsen.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Nu kneb det lidt for mig at høre, hvad det var, hr. Poulsgaard sagde, og det beder jeg om undskyldning for, men jeg hørte noget om, at han håbede, at nogle af de ideer, vi havde, en eller anden gang ville blive udmøntet konkret.

Jeg vil da gerne gøre hr. Poulsgaard opmærksom på, at i hvert fald én af dem længe har været udmøntet konkret. Det var vores forslag om, at man til etablering og drift af de kommunale lydavisere skulle give et forhøjet driftstilskud og et forhøjet etableringstilskud i det første år af deres eksistens; det blev gennemført. Det var i hvert fald vores initiativ, og det er egentlig også på vores initiativ, at vi har denne redegørelsesdebat i dag.

(Kort bemærkning).

Qvist Jørgensen (S):

Jeg havde den samme vanskelighed ved at høre, men jeg vil da gerne sige til hr. Poulsgaard, når vi nu er begyndt at fortælle om hinandens fortrinligheder, at det var socialdemokratiets store indsats, at vi fik ændret

en bestemmelse i ophavsretsloven, således at de med svære synshandicap har fået nogle muligheder.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Ja, men er det ikke lige meget, hvor alle de gode initiativer kommer fra? Det er godt, at de er kommet. Det, det drejer sig om nu, er, at de svagtsende og de blinde får de samme informationer, som vi andre får. Det er jo det, det hele går ud på.

Larsen-Ledet (RV):

I disse tider kan der være grund til at glæde sig over, at der stadig findes områder i dansk politik, hvor der synes at herske en ret stor forståelse mellem folketingets partier. En sådan enighed kunne konstateres i spørgsmålet om vigtigheden af den sag, som vi drøfter i dag, allerede da vi her i salen havde første behandling af det beslutningsforslag, som danner grundlag for den redegørelse, vi har fået af ministeren. Men det bliver selvfølgelig spændende at se, om der er realiteter bag de kønne ord.

Da vi sidste forår drøftede SFs beslutningsforslag om forbedrede informationsmuligheder for blinde og andre læsehandicappede, gav jeg på det radikale venstres vegne tilslutning til intentionerne i forslaget og bebudede samtidig, at vi fra det radikale venstres side ville være klar til at foretage os noget konkret på dette område, når vi havde ministerens redegørelse som grundlag for en mere konkret stillingtagen til, hvordan vi mest hensigtsmæssigt kan forbedre de pågældende gruppers mulighed på informationsområdet. Jeg mener, at vi har fået en udmærket og grundig redegørelse for sagen af ministeren, og grundlaget for, at vi nu kunne arbejde henimod at tage konkrete skridt, skulle derfor være til stede.

I det radikale venstre håber vi, at den positive holdning, som også er kommet til udtryk i dag til disse spørgsmål, vil munde ud i, at folketinget hurtigt beslutter sig for konkrete initiativer. At der er behov for sådanne initiativer fremgår også helt klart af ministerens redegørelse, idet ministeren bl.a. slog fast, at der i dag er en helt utilstrækkelig produktion af lydbøger m.v., og at der endog er tale om en stagnation på dette i forvejen for lave niveau.

[Larsen-Ledet]

Jeg kan fuldt ud tilslutte mig ministerens ønsker og forhåbninger om, at det en dag må blive sådan, at alle kommercielle forlag automatisk udgav en lydudgave, når der udkom trykte bøger og andet.

Jeg er også enig i, at for at det ønske kan gå i opfyldelse, må det nok suppleres med mere jordnære tiltag som f.eks. en økonomisk tilskyndelse fra det offentlige side. I den forbindelse har jeg hæftet mig ved, at ministeren ikke er afvisende over for tanken om at yde en direkte produktionsstøtte til de forlag, der vil producere lydudgaver af deres trykte udgivelser. Det er min fornemmelse, at der næppe bliver mange lydudgaver, før vi i hvert fald går et stykke ad den vej.

Uden at gå i detaljer med det mener jeg også at kunne tilslutte mig ministerens opfattelse af, at man næppe kan udvide Lydjournalens udgivelsesfrekvens væsentligt inden for de nuværende økonomiske rammer. Der kan godt være gode argumenter for, at vi må se på den økonomiske ramme for denne vigtige virksomhed.

Når det gælder tidsskriftsområdet, kan vi fra radikal side være enige med ministeren i, at det er et område, som i disse år får større og større betydning. Derimod føler vi os ikke overbevist om, at en intensiveret indsats udelukkende på det område bedst sker inden for rammerne af statens bibliotek og trykkeri for blinde. I det radikale venstre er vi også opmærksom på andre muligheder, og vi anser det pionerarbejde, som den private institution kultur- og litteraturorientering for læsehandicappede har udført i en to års periode, som et særdeles konstruktivt eksempel på, at en vanskelig og kompliceret opgave inden for dette felt kan løses effektivt og billigt uden for de store offentlige systemer. Derfor vil vi gerne være med til at se på dette og også være med til at overveje, om ikke der kan findes midler til at videreføre det arbejde, som indtil nu er udført frivilligt og delvis ulønnet. Personkredsen bag projektet har udarbejdet et konkret forslag til, hvordan den nuværende aktivitet kan videreføres, og jeg vil opfordre ministeren til at tage en drøftelse med kulturudvalget vedrørende mulighederne for at realisere dette forslag.

Når det gælder ministerens konkrete forslag om en særlig bevilling på 3 mill. kr. til anskaffelse af nyt udstyr til fremstilling af punktskriftsmateriale, kan jeg sige, at vi fra

radikal side har sympati for en sådan bevilling.

Vi vil også fra radikal side være indstillet på at medvirke til større bevillinger i de kommende år med henblik på at forøge udbuddet af lydbøger. Vi er af den opfattelse, at opgaven er statslig i meget høj grad, og at den aktuelle nødvendige tilpasning af kommunernes budgetter til en generelt stram økonomisk situation for landet som helhed og de deraf følgende strammere betingelser for de kommunale bibliotekers indkøb ikke fremover må virke som en indirekte bremse på produktionen af lydavisers m.v., som bør have høj prioritet.

Afslutningsvis vil jeg gerne understrege, at vi finder det nødvendigt, at der gøres en ekstraordinær indsats på hele dette felt i de kommende år, og vi er os også bevidst, at det ikke kan gøres uden offentlige udgifter, som vil være større end de rammer, der i dag ligger for dette arbejde, men det er penge, der må findes. Inden for den generelt større indsats må det sikres, at der udføres en speciel stor indsats for at forbedre forholdene for de relativt få børn, som er berørt af disse problemer. Vi har et stort ansvar for, at der kastes lys ind i tilværelsen for de mange læsehandicappede, der er i Danmark, og det er en fælles forpligtelse for stat, kommune og amt.

Birgith Mogensen (CD):

Når det drejer sig om at forbedre biblioteksbetjeningen og dermed informationsmulighederne for blinde, svagtseende og andre med læsevanskeligheder, er der tale om en helt konkret opgave. Er udbuddet af lydbøger og punktskriftsmateriale stort nok, og er det dækkende nok? Er der tidssvarende apparatur til fremstillingen? Er der en tilstrækkelig udgivelse af bøger, hvor der er taget specielle typografiske hensyn? Er lydavisernes udgivelse tilstrækkelig? Det er de ting, der må spørges om, hvis man vil arbejde henimod at opnå en ligestilling mellem syns- og andre med læsevanskeligheder og den øvrige befolkning.

Der er heldigvis ingen, der er i tvivl om, at der skal forbedringer til for disse mennesker, hvis deres informationsmuligheder ikke er gode nok. I sidste instans er det et spørgsmål om, hvor hurtigt man kan gå frem, og om der er penge nok at tage af.

[Birgith Mogensen]

Hovedmaterialegruppen for de syns- eller læsehandicappede består af lydbøger og punktskriftmateriale. For lydbogsformidlingens vedkommende går udvalget bag betænkningen fra 1982 ind for decentralisering gennem de almindelige folkebiblioteker i byernes hjemkommuner.

Siden da er man nået til, at der nu er udlån af lydbøger i 230 kommuner ud af de 247 bibliotekssystemer. Samtidig er der iværksat lånesamarbejde mellem kommunerne gennem tilskud til centralbiblioteker.

Dette er eksempler på konkrete forbedringer i overensstemmelse med betænkningens forslag, selv om ministeren ikke lægger skjul på, at lydbogsproduktionen ikke er tilstrækkelig, hverken med hensyn til omfang eller art. Målet er, at der udgives en lydudgave samtidig med den trykte af forlagene gængse publikationer, hvorved statens bibliotek og trykkeri for blinde kan sættes ind på opgaver, der ligger uden for forlagene almindelige muligheder. Når dertil kommer, at redegørelsen viser imødekommenhed over for tanken om at give tilskuddene til produktionssleddet, hvis vi ikke får flere lydbøger udgivet med støtte, som der gives nu, mener vi i CD, at der er givet tilstrækkeligt med eksempler på den gode vilje, der er til at forbedre, ikke blot i ord, men også i handling. Det er forbedringer, der kan medvirke til en reel opfyldelse af ønsket om, at folkebibliotekerne klarer de grundlæggende behov, mens statens bibliotek og trykkeri for blinde tager sig af det mere specielle.

Redegørelsens indhold har en meget konkret karakter. Den omtaler forbedringer, som har fundet sted i de seneste par år, og den påpeger mangler, der bør afhjælpes. Den anviser veje, der allerede er taget i brug, som f.eks. nedsættelse af samordningsudvalg for lydbogsproduktion, og den anviser nye, der skal anvendes, f.eks. ændringer i lov om oplysnings- og effektiv og dækkende katalogisering. Bedre oplysning er med blandt udvalgets forslag, og hvis det skal realiseres, er gode kataloger nødvendige som grundlag.

Jeg har bemærket, at kulturministeren nævner, at efterspørgslen efter materialer til børn er dalende. Det kan selvfølgelig skyldes flere ting, bl.a. vil det faldende børnetal vel kunne mærkes her, men manglende oplysning kunne også tænkes at være en mulig årsag. Oplysning er måske specielt vigtig

over for børn med syns- eller læsehandicap, som de skal leve med under opvæksten og uddannelsen og i den erhvervsaktive tilværelse.

Redegørelsens sidste del drejer sig om penge. I 1982 skønnede udvalget, at der var behov for et samlet statsligt tilskud til biblioteksbetjening af blinde og svagtseende på 2,5 mill. kr. I realiteternes verden i 1985 var tilskuddene faktisk godt og vel 3,5 mill. kr.

En kommende forbedring af punktskriftsapparatet med EDB-teknik vil alene kræve yderligere ca. 3 mill. kr., og hvis disse penge kan findes, må man sige, at der er taget initiativer, og at der er nye undervejs, som falder godt i tråd med både betænkningen nr. 950 og det beslutningsforslag, der blev behandlet her i folketinget den 29. marts sidste år.

Redegørelsen viser konkret, at både blinde og svagtseende samt andre med læsehandicap er i færd med at få bedre informationsmuligheder, men den erkender også, at forbedringerne kan være dyre, og at en prioritering er nødvendig. Her kommer Dansk Blindesamfund ind i billedet som en central organisation, hvis råd vi skal lytte til.

Den positive vilje til forbedringer går som en rød tråd gennem redegørelsen, og det kan vi støtte i CD.

Tinning (VS):

Efter at vi har haft redegørelsesdebatten om handicappolitik, bliver denne redegørelsesdebat måske den første lejlighed, vi får, til at få et indtryk af, hvor god viljen er, når det kommer til konkret handling. Jeg mener, at det mest interessante i den redegørelse, vi har fået, er noget af det, som står til sidst. Der står, at med tilskud efter bibliotekslovens § 18, stk. 2, kan der ikke skabes ligestilling i henseende til informationsmuligheder mellem læsehandicappede og folk, der læser uden besvær. Vi er formentlig ikke uenige om, at målet er at skabe ligestilling i henseende til informationsmuligheder mellem de læsehandicappede og de folk, der læser uden besvær. Det, det sådan set drejer sig om, er vel, hvis vi skal skære ind til benet, hvor mange penge vi vil bruge på det, og hvor hurtigt vi vil gå frem.

Jeg lyttede naturligvis til fru Ingerlise Koefoeds indlæg, også fordi redegørelsen her er fremkommet på direkte foranledning af et beslutningsforslag fra SF, og de indvendinger

[Tinning]

ger, som fru Ingerlise Koefoed havde mod de forslag, som ligger i selve redegørelsen, kan jeg fuldt ud tilslutte mig. Det er klart, at det bliver ikke VS, der kommer til at stå i vejen for, at udviklingstempoet på dette felt bliver øget. Men det er ikke nok, at vi siger, at vi meget gerne vil have ligestilling, og at vi synes, det er urimeligt, at blinde, svagtseende og andre læsehandicappede ikke kan få den daglige avis og ikke har mulighed for at læse de bøger, vi andre kan læse osv. Hvis vi synes, det er så urimeligt, må vi selvfølgelig lave det om så hurtigt som overhovedet muligt, og jeg mener, at hver gang der er mulighed for at konstruere et parlamentarisk flertal for at fremskynde udviklingstempoet i forhold til det, der ligger i redegørelsen, står vi parat, ikke med meget, men dog med de sølle fem mandater, som jeg repræsenterer.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Det har været en eftermiddag med de store ord, hvor man var enige, og inden vi startede debatten, kunne man jo forudse, hvordan den ville blive. Der var ingen, der vovede at stå op her og sige noget om, at der ikke skulle gøres noget.

Jeg skal ikke gå ind på redegørelsen, men kun takke for den. Jeg synes måske nok, at den er en lille smule tør med alle de tal og sammenligninger, hvor man godt kunne have ønsket, at der havde været lidt mere konkret. Sådan vil det dog være, bl.a. fordi mange, der sidder i kulturudvalget, ikke er så uenige, men vi skal jo også skaffe pengene, vi skal snakke med de andre medlemmer i gruppen og overbevise dem om, at det er vigtigt, og så skal man igen sammen med andre prøve at finde et flertal for at skaffe pengene. Det er realiteterne.

Vi må også se i øjnene, at jo flere ældre der bliver, des flere vanskeligheder bliver der. Det er godt, at der måske bliver færre problemer med hensyn til børnene, fordi man sætter tidligere ind, men jeg har siddet og tænkt på, at man ikke har talt ret meget om den store gruppe, som ikke i skolen fik særundervisning, ekstrahjælp osv., som måske aldrig nogen sinde har fået mulighed for at læse en bog, og som på mange måder ikke kan orientere sig. Tænk at få en brugsanvisning til en eller anden ting, hvor vi andre sidder og studerer den meget nøje for at finde ud af en ting. Man er fuldstændig handi-

cappet. Jeg oplevede engang i et skolekøkken, at en handicappet elev skulle læse en opskrift, og jeg tænkte, hvad i alverden den ret ville være kommet til at bestå af, hvis ikke hun havde været i stand til at få at vide, hvad det egentlig var, der skulle puttes i den. Dengang gik det helt klart op for mig, hvor handicappet man egentlig er, når man ikke er i stand til at få den information, vi andre får som den mest naturlige ting.

Vi skal også sige til os selv, at vi alle kan komme ind under denne rubrik og kan få brug for den hjælp, og så vil vi gerne have, at den er der.

En anden ting, vi skal gøre os klart, er, at lydbøger er uhyre vigtige. Jeg har oplevet en elev sidde og være fuldstændig handicappet, men ved hjælp af en lydbog og en bog i løbet af et halvt år kunne læse selv uden lyd. Tænk, hvis man havde den mulighed, så langt flere, også voksne, kunne sidde derhjemme. Der er så enorme muligheder i det her, at det burde få os til at sætte os sammen og sige: egentlig er det beskæmmende, når vi nu så gerne vil, at vi ikke får gjort mere ved det.

Jeg vil håbe, at vi kan få noget sat bag vores velvilje, kan få mulighed for at omprioritere. Det er jo et spørgsmål om penge, og hvis vi ikke har flere, så må vi se på, om de penge, vi nu har, bliver anvendt rigtigt. Det er et område, hvor vi ikke kan være bekendt bare at have velvilje, hvor vi – meget gerne i samarbejde med de mennesker, der arbejder med det, med private organisationer, med det offentlige – siger: hvad kan vi gøre, og hvordan skal vi prioritere? Hvor skal vi sætte ind først? Hvor skal vi støtte? Jeg tror, som det også fremgår af redegørelsen, det er nødvendigt, at vi får noget støtte ind i produktionsleddet.

Jeg skal bare udtrykke det store ønske i dag, at vores velvilje også kommer til at give sig udslag.

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Jeg kan naturligvis kun takke samtlige ordførere uden undtagelser for de indlæg, der har været i forbindelse med denne redegørelse, bl.a. fordi man er gået til redegørelsesdebatten med en interesse og et engagement, som det på disse tidsmæssige vilkår kunne have været lidt svært at opvise. Jeg

[Ministeren for kulturelle anliggender]

synes, at alle indlæg har bevist, at der ikke er to meninger om formålet, hensigten og mål-sætningen inden for det her område.

Det gælder også indlægget fra hr. Tinning, som jeg i dag som så ofte før har været enig med. Det er hr. Tinnings analyse af, at det i virkeligheden kun er et spørgsmål om takten: hvor hurtigt skal det gå, hvor store bevillinger skal det være, og hvor hurtigt vil vi forsøge at nå de mål, vi er fælles om?

Hr. Qvist Jørgensen havde et måske lidt rituel betinget indlæg om, at det ikke går hurtigt nok. Havde det nu bare været en anden regering, så gik det nok bedre. Dette være sagt uden nogen som helst forsøg på at splitte noget op, for det synes jeg ikke debatten i dag har givet grundlag for. Jeg skal heller ikke forsøge at gøre de tiltag, der har fundet sted, større, end de er. Vi ved alle sammen, at vi i den sidste time har diskuteret en bevilling, der ligger på 3,5, 3,6, 3,7 mill. kr. ud af nogle budgetter, hvor vi under normale forhold ikke ville regne med beløb af denne størrelsesorden, men sagens vigtighed skal bestemt ikke sættes i relation til de penge sådan at forstå, at det ikke er vigtigere end 3,5 mill. kr.

Derimod vil jeg godt, når nu flere har nævnt betænkning nr. 950 og SFs beslutningsforslag, som sandsynligvis også er inspireret af den betænkning, kort opsummere, at med hensyn til den liste, man kunne opstille over de væsentligste forslag i betænkningen fra 1982, må man faktisk sige, at vi med to undtagelser er i fuldt sving. Vi er i gang, det er begyndt at fungere, og der er sket forbedringer.

Det drejer sig om, at biblioteksbetjeningen gradvis skal decentraliseres til folkebibliotekerne. Det drejer sig om, at kommunerne bør samarbejde om lydbøgerne med centralbibliotekerne. Det er sket. At statens bibliotek og trykkeri for blinde overføres til kulturministeriet. Det er sket. At der skulle være en forbedret service på instituttet for blinde og svagsynede og Refsnæsskolen. Jeg kan bare nævne, at Refsnæsskolen har fået fordoblet sin produktion. Det er ganske små tal, vi taler om i dette tilfælde som i alle andre på dette område, men ikke desto mindre forhold der sig således. Der skulle nedsættes et permanent samordningsudvalg for lydbogsproduktion. Det er sket.

Danmarks Radios programmer skulle kunne efteranvendes for blinde og svagtseende, et punkt, som ikke mindst hr. Povl Brøndsted beskæftigede sig med. Man arbejder meget med dette problem både i ophavsretsudvalget og inden for Danmarks Radio, og jeg har indtryk af, at det er med en meget stor grad af velvilje. Man ønskede endvidere, at der skulle udarbejdes et katalog, der viste det samlede udbud af materialer. Det er man i gang med, som det også fremgår af redegørelsen. Lydavisere bør igangsættes i alle kommuner. Ja, det er rigtigt, det har vi ikke nået endnu, men man er i gang. Det er i stigning. Jeg tror, at der sidste år kom 12 nye med, og det skulle give en dækning på ca. 80 kommuner. Det er stadig væk ikke alle kommuner, men man er i gang.

Vi har endnu ikke fundet en løsning på spørgsmålet om dagspressen, og vi har endnu ikke fundet en løsning på, at folkebibliotekerne, som det hedder, bør oprette individuelle indlæsningstjenester. Det er folkebibliotekernes vurdering, om det kan lade sig gøre. Det er naturligvis vores vurdering, om vi bør gå ind med en speciel økonomisk opmuntning i så henseende.

Flere ordførere har naturligvis – det synes jeg er meget naturligt, det har ikke været skjult i redegørelsen – beskæftiget sig med det problem, at vi har en begrænset produktion, vi har en ikke-ligestilling mellem den gruppe, vi taler om – uden at vi rigtig ved, hvor stor den er – og øvrige, normalt læsende grupper. Det er selvfølgelig problemet med produktionen af f.eks. lydbøger, at kun en lille gruppe i dag anvender dem. Det betyder, at der foregår en lille produktion af dem. Det betyder, at de bliver fantastisk dyre, og så har vi, kan man sige, den onde cirkel.

Jeg tror, at et af midlerne kunne være, at man i langt højere grad gjorde opmærksom på mulighederne for lydbøger, og her måtte formidlingsstedet nok igen være folkebiblioteket, således at den sandsynligvis langt større kreds end de brugere, der er i dag, der kunne have glæde af lydbøger, ville benytte dem. Herved ville der være grundlag for en større produktion, og herved ville produktionsomkostningerne naturligvis falde.

Det er også nævnt i redegørelsen, at det med hensyn til det tilskud, vi i dag giver i formidlingsleddet, nemlig til folkebiblioteker-

[Ministeren for kulturelle anliggender]

ne, måske med tiden skal overvejes, om det skulle konverteres til eller suppleres af et tilskud til produktionen. Alle har erklæret sig enige i redegørelsens ord om – hvad jeg selvfølgelig også selv er enig i – at det jo ville være herligt, om ethvert forlag automatisk udgav en lydudgave af den bog, de udgav.

Jeg tror, vi har flere drøftelser foran os. Jeg skal meget gerne i kulturudvalget fremlægge de konkrete tal for prioriteringer i de kommende år. Jeg kan også læse dem op nu, men jeg er ikke sikker på, at tidspunktet inviterer til det. Under alle omstændigheder vil det være rart for kulturudvalget at have tallene, som de har set ud de foregående år, som det fremgår af redegørelsen, og nogle planer for, hvilke beløb der forudses anvendt i de kommende år og til hvilke formål, hvilken prioritering der foretages inden for den sum, som vel er begrænset, men som alle erkender er vigtig. Spørgsmålet om, hvorvidt den sum skal forøges, er noget, vi må tage op i en samtale eller et samråd, eller hvad vi skal kalde det, konsultationer mellem kulturudvalg og minister, det er klart.

Jeg vil takke for den interesse, jeg føler alle har lagt for dagen i denne debat. Jeg føler bestemt ikke, at der bare har været tale om flotte ord eller smukke taler. Jeg føler virkelig, at der har været et helt reelt engagement hos alle parter, og jeg er sådan set tilfreds med, at ingen har bestridt, at vi inden for de økonomiske rammer, vi har i kulturministeriet, trods alt har forsøgt at få opprioriteret dette meget væsentlige og meget ømtålige område.

Qvist Jørgensen (S):

Jeg vil gerne sige tak for det svar, vi har fået her fra ministeren. Jeg synes, at det på en lang række punkter, måske endda de væsentligste, var en klar imødekommelse af en lige så klar enstemmighed blandt dem, der har haft ordet her i dag.

På et enkelt punkt synes jeg, vi kunne være kommet et lille skridt videre. Jeg tænker på tidsskriftsområdet, og jeg tænker konkret på det, jeg var inde på i mit indledende indlæg: hvad gør vi ved den situation, at KLO har udsendt fantastisk mange relevante hæfter? Vi har ved en tidligere lejlighed i kulturudvalget fået en liste over, hvad man har udsendt, og hvad man udsender. Vi har også fået at vide, at det er et forsøg, som skulle

ophøre, efter hvad ministeren har oplyst over for os, ved udgangen af 1985. Jeg synes, at der her ligger et her-og-nu-problem, som jeg godt vil vide om ministeren har et bud på løsningen af. Hvis budet er kommet, vil jeg godt høre det igen.

Endelig vil jeg sige, at jeg i mit oplæg stillede nogle spørgsmål. Det blev måske mere opfattet som drilleri end som realiteter. Jeg sagde, at jeg var lidt forundret over, at man ikke endnu mere hyldede de privatiseringstanker, der ligger bag ved tidsskriftscentret og bag ved KLOs aktivitet. Jeg mener, vi her har et område, hvor det ville være særdeles passende og velegnet, hvis man udnyttede samarbejdsmuligheden og dermed den større mulighed for at få flere tidsskrifter ud.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil også godt takke kulturministeren for de svar, der kom heroppefra, og takke i det hele taget for den velvilje, der har været her i salen den sidste time eller halvanden over for dette meget vigtige område. Det ser ud til, at der – fru Inger Stilling Pedersen talte om, hvorvidt velviljen nu også ville komme til at give sig udslag – nu virkelig er en mulighed for, at velviljen kommer til at give sig udslag.

Så vidt jeg kunne høre på debatten, ville der endda være mulighed for, at den snart kunne give sig udslag på ét konkret område, nemlig på tidsskriftsområdet, men det er klart, at det skal vi undersøge mulighederne nærmere for, og vi kan måske få et forslag fra ministeren, hvis hun synes, at det var så oplagt, at det ønskede man her i salen at få. Ellers kan andre måske få fabrikeret sådan et forslag.

Med hensyn til muligheden for at få dagspressen på lyd vil jeg godt én gang til henvise til nogle forsøg, der foregik i Stockholm for nogle år siden, hvor man prøvede ved hjælp af radioen og ved udsendelser i nattetimerne at lave en morgenavis til blinde og svagsynede. Jeg ved ikke, hvordan det er gået med de ting. Jeg ved heller ikke, om man har fået evalueret forsøget, om det er afsluttet eller hvad, men jeg mener, vi lige skal tage det op i kulturudvalget og se, om der kunne være en mulighed.

Jeg mener, at både en daglig avis og de tidsskrifter, vi har talt så meget om, må det være meningen skal stilles til rådighed for

[Ingerise Koefoed]

den samme abonnementspris, som tidsskrifter og aviser i øvrigt stilles til rådighed for. Jeg mener også, der skal være tale om abonnement, når det drejer sig om de ting, der laves på tidsskriftscentret. De skal naturligvis også formidles igennem folkebiblioteker og andre biblioteker, sådan som almindelige tidsskrifter bliver.

Når jeg nu siger ordet »bibliotek«, så vil jeg godt lige henstille, at man overvejer meget at gøre den vigtige service, der hedder »Biblioteket kommer«, bedre. Der er en del af de mennesker, der har brug for lydavisere og måske også bøger trykt med Braille, der også har brug for »Biblioteket kommer«-tjenesten, og som kun kan få glæde af de her ting, hvis der fra bibliotekets side finder en opsøgende virksomhed sted. Jeg synes, at den opsøgende virksomhed ved bibliotekerne er blevet nedprioriteret i de senere år, og det er meget vigtigt, at vi på en eller anden måde herinde markerer, at det er utrolig vigtigt at stille de ting, man har på bibliotekerne, til rådighed også for de mennesker, der har svært ved selv at komme på bibliotekerne.

Vi har i dag jo talt meget om nødvendigheden af kataloger over alt det her materiale, og hvad der ellers måtte kunne findes af interesse for de læsehandicappede. Jeg vil henstille, hvis det ikke allerede er sådan, at man også får de kataloger på lydbånd, for ellers vil der jo være nogle, der ikke umiddelbart kan få glæde af dem.

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Da jeg af rent tekniske grunde ikke fik hørt hr. Qvist Jørgensens spørgsmål om det med tidsskrifter, vil jeg bare bede om, at vi i betragtning af tidspunktet tager en drøftelse af denne sag under det større emne i kulturudvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

6) Valg af 4 medlemmer til Københavns havnebestyrelse for perioden 1. januar 1986-31. december 1991.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Til dette valg er anmeldt følgende valggrupper:

en gruppe på 83 medlemmer: socialdemokratiet, socialistisk folkeparti og venstresocialisterne;

en gruppe på 79 medlemmer: det konservative folkeparti, venstre, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti.

Valgt blev:

Tove Lindbo Larsen (S)
Ole Sten Larsen
Hagen Hagensen (KF)
Bente Nielsen (V)

Meddelelser fra formanden:

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Forsvarsudvalget (14/1 86):

Udtræder: Graversen (S)
Nyt medl.: Kjeld Olesen (S)

Kulturudvalget (14/1 86):

Udtræder: Graversen (S)
Ny stedf.: Kjeld Olesen (S)

Sikkerhedsudvalget (14/1 86):

Udtræder: Graversen (S)
Nyt medl.: Kjeld Olesen (S)

Udenrigspolitisk nævn (14/1 86):

Udtræder: Ritt Bjerregaard (S)
Nyt medl.: Kjeld Olesen (S)
Udtræder: Graversen (S)
Ny stedf.: Ritt Bjerregaard (S)

Kommunaludvalget (14/1 86):

Udtræder: Løvig Simonsen (S)
Ny stedf.: Stavad (S)

Skatte- og afgiftsudvalget (14/1 86):

Udtræder: Dohrmann (FP)
Nyt medl.: Ove Jensen (FP)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 16. januar 1986, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.18